

Základní příznaky při onemocnění ledvin a močových cest

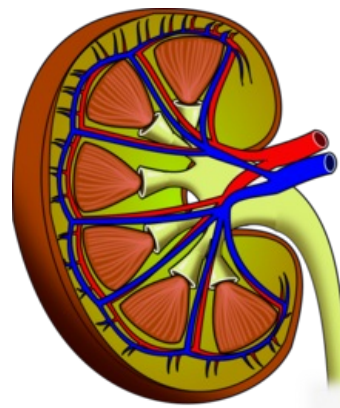
Onemocnění ledvin často probíhají bez závažných příznaků, které se objevují až v pokročilém stádiu choroby. Některé nemoci bývají zjištěny náhodně při pravidelném vyšetření moči (například v těhotenství, na pravidelné kontrole u praktického lékaře nebo při vstupu do zaměstnání).

Základní příznaky

Mezi základní příznaky patří potíže při močení, změna barvy moči, změna zákalu, netypická zápach moči, pálení při močení, bolesti v bedrech, problémy s močením, bolest hlavy, závratě, slabost, únava. Některé choroby se ale projevují také zvýšeným močením (polyurie), pacienti mají žízeň a pociťují dušnost. U závažných poruch dochází k azotemii, což je zadržování dusíkatých látek v krvi. Při vysoké uremii pozorujeme u pacienta charakteristický zápach z úst (foetor uremicus). Uremický syndrom vzniká důsledkem hromadění dusíkatých látek v organismu a poruch vodní a elektrolytové rovnováhy při akutním či chronickém selhání ledvin.

Mezi onemocněním parenchymu ledvin řadíme glomerulonefritidu, pyelonefritidu a například cystickou chorobu ledvin. Tato onemocnění se projevují hypertenzí, bolestí hlavy, otoky a srdečním selháváním.

Typickým příznakem onemocnění ledvin je **renální kolika**. Jedná se o velmi *krutou, křečovitou bolest*. Bolest má tendenci vystřelovat z bederní krajiny dopředu a dolů směrem do třísla, genitálu a horní oblasti stehen. Při renální kolice se často objevuje zvracení (*renogastrický reflex*) nebo subileózní stav (*renointestinální reflex*). Ledvinná kolika nastává při obstrukci močových cest například pomocí močového kamene. Městnání moči vede ke zvýšení krevního tlaku a k distenzi dutého útvaru před překážkou. Při vleklé distenzi ledvinové pánvičky vzniká hydronefróza, která se projevuje *tupou bolestí*. Některé ledviny ale nemusí působit žádnou bolest.

Průřez ledviny

Poruchy diurézy

Nejčastějšími příznaky onemocnění močového ústrojí jsou změny diurézy, což je množství vyloučené moči za jednotku času. U dospělého člověka je denní diuréza přibližně 1,5 litru moči. Diuréza je samozřejmě proměnlivá, závisí na příjmu tekutin, na teplotě okolního prostředí, na pocení, ztrátách tekutin (zvracení, průjemy) a na fyzické aktivitě jedince. Dospělý muž močí přibližně čtyřikrát až šestkrát za den, žen močí častěji, protože mají menší močový měchýř.

Polyurie je stav, kdy je denní diuréza více než 2,5 l. Polyurii rozlišujeme na osmotickou a vodní. Při *osmotické polyurii* pacient vylučuje osmoticky aktivní látky, které po koncentračním spádu s sebou "strhávají" vodu. Moč je pak hypertonická a její hustota je vyšší. Osmotickou polyurii nacházíme často u pacientů s *diabetes mellitus* nebo po podání diuretik. *Vodní polyurie* je způsobena například nadměrným příjmem tekutin nebo při poruše syntézy antidiuretického hormonu. Moč je hypotonická, hustota je nižší. Vodní polyurii nacházíme často u pacientů s *diabetes insipidus*.

Při neporušené koncentrační schopnosti ledvin jsme schopni vyloučit veškeré odpadové metabolické produkty v objemu asi 600 ml za den (při zvýšené specifické hmotnosti a osmolalitě moči), toto se nazývá **obligátní diuréza**. **Oligurie** je stav, kdy objem moči za den při normálním příjmu tekutin a bez neobvyklých ztrát klesne **pod 500 ml**. Oligurie může značit srdeční selhávání, hypovolemický šok, obstrukci močovodů nebo některou chorobu ledvin. **Anurie** znamená, že množství vyloučené moči za den klesne pod 100 ml a močový měchýř je prázdný. Anurie může značit komplikovaný klinický stav a signalizuje poruchu funkce ledvin.

Během spánku vylučují zdravé ledviny méně moči. Pokud dojde ke zvýšenému výdeji moči v noci, tak se tento stav nazývá **nykturie**. Zvýšené močení se objevuje hlavně v noci, protože v leže jsou ledviny lépe prokrvené a mohou tedy lépe vykonávat svou funkci. Může být také způsobena nadměrným příjmem tekutin nebo diuretik. Patologická nykturie nastává například při obstrukci močového měchýře. Nykturii pozorujeme také při srdečním městnání a u některých nefritid.

V některých případech se vyžadujeme vyplnění *mikčního deníku*. Do něj pacient zaznamená po dobu alespoň dvou či tří dní čas a objem vypitých tekutin, čas a objem každé porce moči, jak intenzivní byl pocit na močení, doplňuje také čas, kdy ulehá ke spánku, a v kolik hodin se probudí. Na základě mikčního deníku můžeme lépe hodnotit pacientův stav.

Dysurie

Dysurie (poruchy močení) typicky postihují močovou trubici a močový měchýř. Příkladem poruchy močení je *velmi slabý proud moči*, kdy pacient musí tlačit, aby se proud nezastavil. Toto nastává například při nervové obrně močového měchýře. Nejčastějším důvodem u starších mužů je zbytnělá prostata, která utlačuje lumen močové

trubice a zamezuje odtoku moči. Při zánětu močového měchýře nebo močových cest se objevuje *bolestivé močení* a *nutkání na močení*. Pacienti také pociťují pálení a řezání při močení.

Polakisurie znamená nucení na močení, aniž by bylo dosaženo úplného vyprázdnění měchýře.

Retence moči je stav, kdy po vymočení zůstává v měchýři reziduální moč (je možné tento objem vycévkovat). K retenci moči nejčastěji dochází díky hypertrofii prostaty.

Ve stáří se také setkáváme s inkontinencí moči, což je samovolný a vůlí neovlivnitelný odtok moči. Nejvyšším stupněm retence moči je **paradoxní inkontinence** (ischuria paradoxa), v tomto případě je měchýř přeplněn a moč po kapkách odtéká.

Patologie moči

Většina onemocnění ledvin je provázena stavem **proteinurie** (albuminurie). U nefrotického syndromu je typická přítomnost velkého množství bílkovin. **Hematurie** (přítomnost krve v moči) je velice nebezpečný stav, který by měl vést k podrobnějšímu vyšetření pacienta. Hematurie může být *makroskopická* (viditelné zbarvení moči) i *mikroskopická* (pomocí mikroskopie nacházíme v moči erytrocyty). Červené zbarvení moči může také znamenat i stav **hemoglobinurie**, kdy v sedimentu moči nenacházíme erytrocyty. **Bakteriurie** značí přítomnost velkého množství bakterií v moči, typické pro infekce močových cest. Glykosurie znamená zvýšené množství glukózy v moči, dochází k tomu při překročení *tzv. ledvinného prahu pro glukózu*. Glykosurie je nejčastějším nálezem vedoucím k odhalení diabetes mellitus.

Odkazy

Související články

- ledviny
- močové cesty
- moč
- vyšetření močového sedimentu

Použitá literatura

- KLENER, Pavel, et al. *Propedeutika ve vnitřním lékařství*. 2. vydání. Praha : Galén, 2006. 325 s. ISBN 80-246-1254-2.